

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Milana Podhrázkého a soudců Petra Mikeše a Jitky Zavřelové v právní věci žalobkyně: **Ing. J. K.**, zast. Mgr. Jiřím Hladíkem, advokátem se sídlem Lidická 960/81, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 27. 1. 2023, čj. MPSV-2023/22529-921, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 10. 2024, čj. 32 A 11/2023-29,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává**.
- IV. Ustanovenému zástupci žalobkyně Mgr. Jiřímu Hladíkovi, advokátovi se sídlem Lidická 960/81, Brno, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši 1 573 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Brně rozhodnutím z 15. 11. 2022, čj. 43607/2022/SLP, odejmul žalobkyni podle § 49 odst. 5 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, od 1. 10. 2022 dávku příspěvek na živobytí. Žalobkyni totiž vyzval k doložení kompletního výpisu z bankovního účtu za září 2022 (s počátečním i konečným stavem a veškerými pohyby na účtu). Žalobkyně tak ale neučinila a neprokázala tedy všechny skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku. Odvolání žalobkyně žalovaný shora označeným rozhodnutím zamítl a rozhodnutí úřadu práce potvrdil.

[2] Žalobkyně napadla rozhodnutí žalovaného u Krajského soudu v Brně, který žalobu v záhlaví uvedeným rozsudkem zamítl. Ve vztahu k rozhodným důvodům pro odejmutí příspěvku na živobytí se ztotožnil se žalovaným. Bylo povinností žalobkyně osvědčit

celkové majetkové poměry. Logicky byl tedy úřad práce oprávněn dle § 49 odst. 2 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi vyzvat ji k předložení dokladů, jejichž prostřednictvím lze majetkové poměry prokázat. Ačkoliv žalobkyně své příjmy uvedla do jednoho z tiskopisů, nelze tím považovat její povinnosti za vyčerpané. Žalobkyně byla jako příjemce dávky povinna poskytnout orgánům pomoci v hmotné nouzi potřebnou součinnost, a to i přes charakter řízení. Vyšetřovací zásada je v daném řízení omezena, důkazní břemeno je do značné míry přesunuto na příjemce dávky, který je povinen výzvě úřadu práce vyhovět. Nese pak negativní důsledky předvídané v § 49 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi, pokud výzvě nevyhoví a skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu neosvědčí. V daném případě tedy nestačilo pouze doložit prohlášení (doklad) o výši měsíčních příjmů za rozhodné období.

[3] Povinností žadatele (příjemce) je osvědčit majetkové poměry. Logicky jej pak správní orgán může dle § 49 odst. 2 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi vyzvat k předložení dokladů, jejichž prostřednictvím lze prokazovat majetkové a sociální poměry. Taková výzva nesmí být nepřiměřeně zatěžující, bezúčelná či šikanózní. Právě výpisy z účtů mohou sloužit jako podklad nutný pro posouzení majetkových poměrů. Je tedy zcela běžné, pokud správní orgán při posuzování celkových majetkových poměrů vychází z výpisů účtů, neboť tak může ověřit, že žadatel (příjemce) nedisponuje takovým majetkem, který by vylučoval, že splňuje podmínky pro přiznání dávky pomoci v hmotné nouzi (k tomu krajský soud odkázal na rozsudek NSS z 19. 4. 2016, čj. 6 Ads 219/2015-30). Požadavek úřadu práce na doložení výpisu z účtu byl tedy opodstatněný. Žalobkyní předložené doklady nemohou nahradit kompletní výpis z účtu. Krajský soud pak pro úplnost ještě dodal, že předmětem sporu zde nebyla skutečnost, že žalobkyně doplnila podklady až po lhůtě stanovené ve výzvě. Podstatou posouzení byla skutečnost, že vyplněný tiskopis, kde žalobkyně deklarovala nulové příjmy za období červenec, srpen a září 2022, ve spojení s doklady o úhradě nákladů bydlení, nebyly dostatečné k osvědčení skutečností pro přiznání nároku na dávku pomoci v hmotné nouzi.

II. Obsah kasační stížnosti

[4] Žalobkyně (stěžovatelka) napadla rozsudek krajského soudu kasační stížností. Krajský soud podle ní nesprávně posoudil právní otázku a odchýlil se od existující judikatury. Stěžovatelka je osobou trpící problémy, které jí brání v běžném životě fungovat a komunikovat s okolím. To se mimo jiné projevuje i tím, že má problém rozpoznat obsah a náležitosti jednotlivých dokumentů. V důsledku toho předložila jiné než požadované dokumenty v domněnku, že výzvě vyhověla. Správní orgán však stěžovatelku o této skutečnosti nevyrozuměl a prakticky okamžitě rozhodl o odejmutí dávky. Měl ji vyrozumět, že výzvě plně nevyhověla a vyzvat ji znovu k doplnění. Správní orgán tak postupoval příliš tvrdě. Soud k tomu měl přihlídnout i v souladu se zásadou odstranění tvrdosti při aplikaci práva. Z chování stěžovatelky nelze usoudit, že by výzvě nehodlala vyhovět. Obratem k výzvě doložila dokumenty, ovšem i v důsledku svého stavu šlo o dokumenty nesprávné.

[5] Již v předchozím řízení upozornila na judikaturu (rozsudek NSS z 31. 1. 2022, čj. 8 Ads 57/2021-38), podle níž účastník nemusí reagovat pouze způsobem předpokládaným ve výzvě úřadu práce, nýbrž i jiným vhodným způsobem. Z poskytnutých dokumentů je zřejmé, jaké jsou v poslední době její příjmy a základní výdaje, přičemž již to je první indikátor, který může úřad práce vzít v potaz. Ten má zároveň k dispozici i údaje, jak dlouho

pokračování

je stěžovatelka již nezaměstnaná a jaké dávky pobírá. Další státní orgány zase disponují informacemi o její základní majetkové struktuře, některé z těchto informací jsou i propsány a lehce ověřitelné z veřejných seznamů. Zároveň nelze opomenout možnou žádost o součinnost finančnímu úřadu. Stěžovatelka se tak neztotožňuje s tím, že pro účely vyhodnocení oprávněnosti dávky a jejího následného poskytnutí je nutný kompletní výpis z bankovního účtu za konkrétní měsíc a že to nelze kompenzovat jiným způsobem. Pouze skutečnost, že jiné, než požadované dokumenty úředním osobám stěžují práci ještě neznámá, že by příslušný orgán neměl vyvinout žádnou vlastní větší snahu (k tomu stěžovatelka odkázala na judikaturu Ústavního soudu).

[6] Stěžovatelka shrnula, že pokud správní orgán byl toho přesvědčení, že poskytnuté dokumenty nejsou dostačující, mohl ji o tom spravit. Postupoval vůči ní příliš tvrdě, nezohlednil její schopnosti rozpoznat povahu jednotlivých dokumentů a disponoval informacemi (dokumenty) pro ověření platnosti nároku potřebnými. Tyto všechny skutečnosti měl krajský soud k dispozici a přímo vyplývají ze spisu. Na některé z nich stěžovatelka upozornila již v doplnění žaloby a krajský soud se jimi buď vůbec nezabýval, nebo je odmítl.

[7] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[8] Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. platí, že rozhodoval-li před krajským soudem o věci specializovaný samosoudce, a kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud jako nepřijatelnou. Při rozhodování o přijatelnosti kasační stížnosti Nejvyšší správní soud vychází z judikturně ustálených kritérií, která pramení ze závěrů usnesení NSS z 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS. Tyto závěry jsou použitelné i po novele s. ř. s. zákonem č. 77/2021 Sb. (usnesení NSS z 5. 8. 2021, čj. 10 Azs 196/2021-30, bod 4).

[9] Kasační stížnost je nepřijatelná.

[10] Žádná část kasační argumentace uplatněné v nyní projednávané věci podle Nejvyššího správního soudu nezakládá přijatelnost kasační stížnosti. Kasační stížnost nevyvolává otázky, které by dosud nebyly v judikatuře Nejvyššího správního soudu řešeny nebo byly řešeny rozdílně či vyžadovaly učinit judikturní odklon. Nejedná se ani o případ zásadního pochybení krajského soudu při výkladu hmotného nebo procesního práva. Východiska krajského soudu jsou naopak v souladu s ustálenou judikaturou, od níž Nejvyšší správní soud nemá důvod se odchýlit.

[11] Stěžovatelka v kasační stížnosti vychází ze tří okruhů kasační argumentace. Předně poukazuje na to, že úřad práce vůči ní postupoval příliš tvrdě a nezohlednil její schopnost rozpoznat povahu jednotlivých doložených dokumentů. V tomto směru je však třeba uvést, že závěry krajského soudu, podle něhož bylo povinností stěžovatelky na výzvu soudu požadované doklady předložit, jsou přezkoumatelné a logické. Krajský soud tyto závěry navíc odpovídajícím způsobem zdůvodnil, a to s odkazem na příslušnou právní úpravu a za použití existující judikatury. Nejvyšší správní soud v projednávané věci proto k podstatě a východiskům dané části odůvodnění napadeného rozsudku nemá výhrady svědčící přijatelnosti kasační stížnosti. I kdyby snad krajský soud z hlediska sporných otázek

týkajících se konkrétní situace stěžovatelky dílčím způsobem pochybil, rozhodně by nešlo o hrubé pochybení při výkladu způsobem, který by vyžadoval zásah kasačního soudu (usnesení NSS z 11. 8. 2023, čj. 8 As 120/2022-28). K tomu je třeba připomenout, že je to především krajský soud, který je oproti Nejvyššímu správnímu soudu povolán zhodnotit napadené správní rozhodnutí v tzv. plné jurisdikci, včetně otázek skutkových, o nichž si sám učiní úsudek (rozsudky NSS z 1. 3. 2017, čj. 6 As 256/2016-79, bod 21, či z 13. 5. 2020, čj. 6 Afs 7/2020-52, bod 23). S ohledem na výše uvedené je tedy nutno uzavřít, že detailní posuzování dílčích otázek a hodnocení toho, zda krajský soud dostatečně zohlednil všechny okolnosti věci (situaci stěžovatelky a míru její schopnosti reagovat na výzvu úřadu práce) by pak popíralo samotný smysl institutu přijatelnosti kasační stížnosti, jak byl popsán výše. Sama stěžovatelka ostatně v kasační stížnosti výslovně neuplatnila žádnou konkrétní argumentaci, proč by podle ní měla být daná kasační stížnost přijatelná.

[12] Další části kasační argumentace stěžovatelky se pak týkají toho, že pokud dospěl úřad práce k závěru, že dokumenty, které předložila, nejsou dostatečné, měl ji o tom spravit, což neučinil. Podle stěžovatelky pak všechny skutečnosti plynuly z doplnění žaloby nebo je měl krajský soud k dispozici ve spise, přičemž státní orgány samy disponují dostatečnými informacemi.

[13] K této části argumentace Nejvyšší správní soud pro úplnost předesílá, že pokud měla mířit i na nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku, nelze v dané věci mít za to, že by odůvodnění napadeného rozsudku vykazovalo vady, které by byly hrubým pochybením krajského soudu svědčícím přijatelnosti kasační stížnosti a vyžadujícím zásah kasačního soudu. Jinak řečeno Nejvyšší správní soud neshledal, že by napadený rozsudek byl v rozporu s požadavky plynoucími z judikatury na podobu odůvodnění soudních rozhodnutí (např. rozsudky NSS z 28. 8. 2007, čj. 6 Ads 87/2006-36, či z 23. 6. 2005, čj. 7 As 10/2005-298).

[14] Jde-li pak již konkrétně o shora nastíněné okruhy kasační argumentace, zde je třeba zdůraznit, že krajský soud vyšel z existující judikatury, konkrétně ze shora již označeného rozsudku čj. 6 Ads 219/2015-30, který se týkal situace velmi podobné situaci stěžovatelky v nyní projednávané věci. Z toho mimo jiné výslovně plyne, že „*že pokud žadatel či příjemce dávky neosvědčí skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu na výzvu správního orgánu v zákonné osmidenní nebo delší dohodnuté lhůtě, porušuje svou povinnost vyplývající z § 49 odst. 2 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi a vystavuje se tím zároveň následkům předvídaným v § 49 odst. 5 a 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi, tzn. zamítnutí žádosti, zastavení výplaty dávky či jejímu odnětí, případně uložení pořádkové pokuty (srov. například rozsudek ze dne 31. 3. 2010, čj. 3 Ads 138/2010-43, nebo rozsudek ze dne 11. 11. 2010, čj. 4 Ads 83/2010-136). Současně z tohoto rozsudku výslovně plyne, že „je to stěžovatelka, kdo má povinnost osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku a v případě jejího nesplnění jí mj. hrozí odejmutí této dávky. Když v řízení vyvstala potřeba doložit určité skutečnosti a doklady, prvostupňový orgán stěžovatelku řádně vyzval (...) a poučil o následcích nesplnění výzvy. Bylo poté pouze na stěžovatelce, aby na výzvu relevantním způsobem reagovala. Když stěžovatelka požadované skutečnosti neosvědčila a doklady nedoložila, neměl správní orgán důvod ani povinnost za stěžovatelku cokoli dohledávat (obdobně srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 1. 2016, čj. 9 Ads 265/2015-13)“.* Jak již bylo zmíněno shora, není zřejmé, že by závěry krajského soudu v napadeném rozsudku byly s touto judikaturou v rozporu. Naopak odkazuje-li stěžovatelka v kasační stížnosti na rozsudek čj. 8 Ads 57/2021-38 s tím, že na výzvu úřadu práce může účastník reagovat i jiným vhodným (než

pokračování

požadovaným) způsobem, nelze mít ani za to, že by napadený rozsudek byl v rozporu s tímto rozhodnutím. Krajský soud totiž rozhodně nepopřel možnost stěžovatelky osvědčit sporné skutečnosti jinak, nicméně dokumenty stěžovatelkou předložené k tomu dostatečnými neshledal (viz například bod 12 napadeného rozsudku). Ani v tomto ohledu tedy nelze mít za to, že by kasační stížnost byla přijatelná.

IV. Závěr a náklady řízení

[15] Nejvyšší správní soud ze shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatelky, a proto ji podle § 104a s. ř. s. odmítl pro nepřijatelnost.

[16] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle úspěchu ve věci podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. ve spojení § 120 s. ř. s. (usnesení rozšířeného senátu NSS z 25. 3. 2021, čj. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS, bod 53, a usnesení NSS z 16. 6. 2021, čj. 9 As 83/2021-28, č. 4219/2021 Sb. NSS, bod 18). Stěžovatelka nebyla ve věci úspěšná, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému ve věci náklady nad rámec jeho běžné činnosti nevznikly, a proto mu Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

[17] Krajský soud stěžovatelce k její žádosti ustanovil usnesením z 2. 5. 2023, čj. 32 A 11/2023-3, zástupcem Mgr. Jiřího Hladíka, advokáta. Náklady v podobě odměny ustanoveného zástupce a náhrady hotových výdajů platí stát. Zástupce, ustanovený v řízení před krajským soudem, zastupuje stěžovatelku i v řízení o kasační stížnosti (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Odměna zástupce stěžovatelky byla stanovena za jeden úkon právní služby spočívající v podání (včetně doplnění) kasační stížnosti podle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném do 31. 12. 2024 (kasační stížnost byla podána 18. 11. 2024). Nejvyšší správní soud nepřehlédl, že v rámci vyčíslení odměny zaslaném Nejvyššímu správnímu soudu ustanovený zástupce uváděl též úkony spočívající v přípravě a převzetí zastoupení a doplnění žaloby. Odměnu za tyto úkony mu však přiznal již krajský soud (viz bod 15 rozsudku krajského soudu). Zástupci stěžovatelky tak náleží odměna ve výši 1 000 Kč, a to dle § 7 bod 5 ve spojení s § 9 odst. 2 advokátního tarifu. Vedle toho má zástupce stěžovatelky též právo na náhradu hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Zástupce stěžovatelky vykonává advokacii ve společnosti, která je plátcem DPH a zmíněné částky se proto zvyšují o 21 % dle § 57 odst. 2 s. ř. s. Celkově tedy ustanovenému zástupci přísluší odměna za zastupování stěžovatelky v řízení o kasační stížnosti ve výši 1 573 Kč. Tuto částku mu Nejvyšší správní soud vyplatí do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně 17. března 2025

Milan Podhrázký

předseda senátu